

Universitat
de les Illes Balears

Universitat
de les Illes Balears

TREBALL DE FI DE GRAU

ELS EFECTES PSICOLÒGICS QUE HA PROVOCAT LA COVID EN L'ÀMBIT SANITARI

JOSEP SÁNCHEZ PALOU

Grau de: INFERMERIA

Facultat de: INFERMERIA I FISIOTERÀPIA

Any acadèmic 2020-21

ELS EFECTES PSICOLÒGICS QUE HA PROVOCAT LA COVID EN L'ÀMBIT SANITARI

JOSEP SÁNCHEZ PALOU

Treball de Fi de Grau

Facultat d'Infermeria i Fisioteràpia

Universitat de les Illes Balears

Any acadèmic 2020-21

Paraules clau del treball:

Covid, SARS-COV-2, efectes psicològics, infermeres, ansietat

CRISTINA MORENO

Autoritzo la Universitat a incloure aquest treball en el repositori institucional per consultar-lo en accés obert i difondre'l en línia, amb finalitats exclusivament acadèmiques i d'investigació

Autor/a		Tutor/a	
Sí	No	Sí	No
☒	☐	☒	☐

ÍNDIX

Resum	pàg. 4-6
Introducció	pàg. 7
Objectius del treball	pàg. 8
Diagrama de fluxes	pàg. 8
Estrategia de recerca bibliogràfica	pàg. 9-10
Resultats de recerca bibliogràfica	pàg. 11-16
Discussió	pàg. 17-18
Conclusions	pàg. 19
Bibliografia	pàg. 20-22
Annexes	pàg. 23-27

RESUM:

Objectius: la pandèmia ha estat un esdeveniment únic viscut al planeta, el qual ha comportat l'alteració de la vida en general dels ciutadans. Els professionals sanitaris són els que més han notat la pandèmia que va començar el dos mil denou, ja que van ser els treballadors que es trobaren a primera línia durant el confinament. Aquest succés va comportar en ells un augment dels casos de trastorns psicològics, els quals podien anar des de l'ansietat, fins a la depressió. L'objectiu va ser identificar en la literatura, quins són els efectes psicològics més recurrents en els professionals sanitaris durant la pandèmia.

Mètodes: es va realitzar una recerca bibliogràfica a les bases de dades Pubmed i Psycinfo. Les paraules de recerca van ser: “nurse”, “doctor”, “midwives”, “covid-19” i “psychological effects”. Els idiomes usats per la lectura dels documents van ser anglès i espanyol.

Resultats: es van analitzar 23 articles en total. Els resultats es van agrupar en 3 grans grups. El primer d'ells va ser per descobrir quins eren els efectes psicològics més freqüents en els personals sanitaris durant el període de pandèmia. El segon gran grup ha estat per analitzar els professionals sanitaris que més trastorns mentals han patit durant la pandèmia. I finalment, el tercer grup va ser per encasellar la incidència acumulada dels països a estudi per saber el grau d'afectació de la Covid. Els professionals en general recorden la pandèmia com un període amb una càrrega de treball immensa la qual va donar lloc a patir grans nivells d'ansietat, Burnout i depressió.

Conclusions: l'atenció psicològica dels professionals sanitaris durant el període de pandèmia va ser important, encara que no s'aconseguís la disminució dels nivells d'ansietat i burnout. És necessària una atenció física i psicològica dels professionals no sols durant la pandèmia sinó, durant tot el temps des de ara en endavant, ja que això pot ajudar a evitar l'aparició d'ansietat i burnout de manera tan ràpida.

ABSTRACT:

Objectives: The pandemic has been a unique event on the planet, which has led to the alteration of the lives of citizens in general. Health professionals are the ones who have noticed the pandemic that began the two thousand and nineteen the most, as it was the

workers who were on the front line during the confinement. This event led to an increase in the number of cases of psychological disorders, which could range from anxiety to depression. The aim was to identify in the literature, what are the most recurring psychological effects on health professionals during the pandemic.

Methods: A bibliographic search was performed in the Pubmed and Psycinfo databases. The search words were: "nurse", "doctor", "midwives", "covid-19" and "psychological effects". The languages used to read the documents were English and Spanish.

Results: A total of 23 articles were analyzed. The results were grouped into 3 large groups. The first was to find out what were the most common psychological effects on healthcare professionals during the pandemic period. The second large group has been to analyze the health professionals who have suffered the most mental disorders during the pandemic. And finally, the third group was to classify the cumulative incidence of the countries under study to know the degree of impact of Covid. Professionals generally remember the pandemic as a period with an immense workload that led to high levels of anxiety, burnout and depression.

Conclusions: The psychological care of health professionals during the pandemic period was important, even if the levels of anxiety and burnout were not achieved. Physical and psychological care of professionals is needed not only during the pandemic but all the time from now on, as this can help prevent the onset of anxiety and burnout so quickly.

RESUMEN:

Objetivos: la pandemia ha sido un acontecimiento único vivido en el planeta, el cual ha supuesto la alteración de la vida en general de los ciudadanos. Los profesionales sanitarios son los que más han notado la pandemia que comenzó el dos mil diecinueve, ya que fueron los trabajadores que se encontraron en primera línea durante el confinamiento. Este suceso supuso en ellos un aumento de los casos de trastornos psicológicos, los cuales podían ir desde la ansiedad, hasta la depresión. El objetivo fue identificar en la literatura, cuáles son los efectos psicológicos más recurrentes en los profesionales sanitarios durante la pandemia.

Métodos: se realizó una búsqueda bibliográfica en las bases de datos Pubmed y PsycINFO. Las palabras de búsqueda fueron: "nurse", "doctor", "midwives", "Covidien-

19" y "psychological effects". Los idiomas usados por la lectura de los documentos fueron inglés y español.

Resultados: se analizaron 23 artículos en total. Los resultados se agruparon en 3 grandes grupos. El primero de ellos fue para descubrir cuáles eran los efectos psicológicos más frecuentes en los personales sanitarios durante el periodo de pandemia. El segundo gran grupo ha sido para analizar los profesionales sanitarios que más trastornos mentales han sufrido durante la pandemia. Y finalmente, el tercer grupo fue para encasillar la incidencia acumulada de los países en estudio para saber el grado de afectación de la Covidien. Los profesionales en general recuerdan la pandemia como un periodo con una carga de trabajo inmensa la que dio lugar a sufrir grandes niveles de ansiedad, Burnout y depresión.

Conclusiones: la atención psicológica de los profesionales sanitarios durante el periodo de pandemia fue importante, aunque no se lograra la disminución de los niveles de ansiedad y burnout. Es necesaria una atención física y psicológica de los profesionales no sólo durante la pandemia sino, durante todo el tiempo desde ahora en adelante, ya que esto puede ayudar a evitar la aparición de ansiedad y burnout de manera tan rápida.

INTRODUCCIÓ:

Els efectes psicològics en l'àmbit sanitari sempre han estat presents. Els professionals sanitaris sempre han tingut certs nivells d'ansietat o de Burnout, però des de l'arribada del Covid al món, les xifres de casos han augmentat dràsticament, provocant en els sanitaris alts nivells d'**ansietat** (l'entendem com tota situació que provoqui una emoció d'angoixa degut a sentir-se amenaçat per qualche perill intern o extern a nosaltres, en aquest cas extern ja que parlem del covid), **Burnout** (s'ha d'entendre com un tipus d'estrès laboral el qual porta al treballador a l'esgotament en totes les esferes [psicològic, mental i físic], el que provoca una disminució progressiva de l'interès per les seves tasques a la feina) i, finalment, **depressió** degut a la quantitat de gent que perd la vida davant ells o la gran quantitat de persones que es troben afectades pel covid, la qual cosa dóna lloc a un sentiment de tristesa, una pèrdua d'interès per la feina i una gran falta de concentració [19].

Encara que s'ha intentat minimitzar l'impacte del covid a l'hospital contractant el màxim nombre de professional sanitari possible, no ha tingut l'èxit esperat. Els treballadors no és que hagin continuat amb els mateixos nivells d'ansietat, depressió o Burnout, sinó que els valors estadístics han anat en augment al llarg de la pandèmia que s'està vivint.

Per aquest motiu i perquè en uns mesos seré un sanitari més ha estat un dels motius que m'han cridat més l'atenció per fer el meu TFG sobre aquest tema en específic. A més, durant les meves pràctiques a la unitat de cures intensives de l'Hospital Comarcal d'Inca he pogut observar com gran part del personal sanitari que fa feina allà es troba amb alts nivells d'ansietat i Burnout, per tant, no és un tema que no ens afecta, sinó que a l'inrevés, és un tema bastant interessant per parlar i mirar de solucionar en un futur no molt llunyà.

OBJECTIUS DEL TREBALL:

Els objectius generals del treball són: donar a conèixer els nivells d'efectes psicològics que afecten als sanitaris i analitzar quins trastorns són els més freqüents.

Els objectius específics en canvi són: observar quins efectes psicològics són més freqüents i per què, fer una comparació entre professionals sanitaris en quant a major afectació de la situació i finalment, realitzar un comparativa entre les distintes situacions de pandèmia en distints països.

MÈTODES:

En aquest treball s'ha dut a terme un revisió bibliogràfica d'articles tant de caràcter qualitatiu com quantitatiu. El tema que es tractarà en dita revisió permet identificar de manera clara la problemàtica que es presenta. L'objectiu d'aquesta recerca d'articles es basa en recopilar informació important per proporcionar-nos un context i el més important sobre el tema d'interès.

DIAGRAMA DE FLUXES:

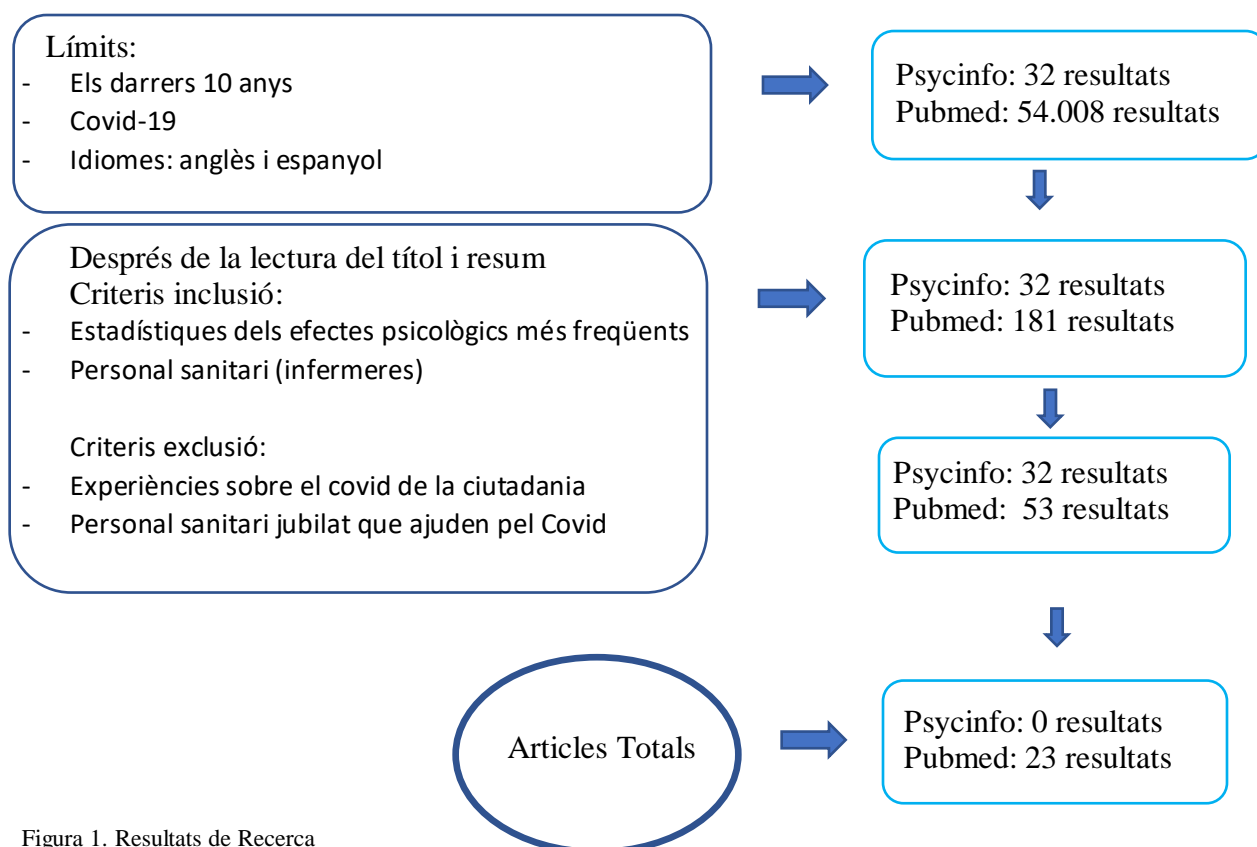

Figura 1. Resultats de Recerca

	OR	OR	OR
PUBMED	COVID SARS-COV-2 COVID-19	PSICOLOGICAL EFFECTS ANXIETY DEPRESSION BURNOUT	NURSES DOCTORS MIDWIVES ANAESTHESIOLOGISTS
PSYCINFO	COVID SARS-COV-2 COVID-19	PSICOLOGICAL EFFECTS ANXIETY DEPRESSION BURNOUT	NURSES DOCTORS MIDWIVES ANAESTHESIOLOGISTS

Figura 2. Estratègia De Recerca De Diferents Bases De Dades.

ESTRATÈGIA DE RECERCA:

Durant els mesos de Febrer i Març del dos mil vint-i-un s'ha anat fent una recerca de documents que ens poguessin servir per la posterior discussió sobre la problemàtica que es presenta en aquest treball. S'han usat distintes bases de dades, encara que finalment només s'hagi comptat amb una, degut a la repetició dels mateixos articles en ambdues bases de dades. Les dades emprades en aquest estudi de recerca han estat: Pubmed, PsycINFO. Les paraules de recerca que van ser incloses per iniciar l'estudi van ser: Covid-19, SARS-COV-2 i Covid per un lloc, ja que el tema d'estudi gira de manera clara sobre la problemàtica que està causant actualment la pandèmia (la Covid), per tant, és una obligació usar una d'aquestes paraules clau per fer l'estudi; seguidament es van usar les paraules "psychological effects", "anxiety" i "depression", els quals foren els efectes psicològics més recurrents en el personal sanitari durant la pandèmia que es va viure, d'aquesta manera vam poder aïllar la recerca a uns certs tipus de efecte psicològic; i, finalment les darreres paraules clau que es van usar varen ser les professions dels professionals sanitaris que es varen posar a estudi, com van ser les infermeres, metges i comares. L'estratègia de recerca es va anar establint combinant els termes claus anteriorment citats, a més de canviar-los per sinònims, per trobar més articles, amb els

operadors Booleans AND i OR per incloure certes paraules o excloure-les de la recerca, tal i com surt explicat esquemàticament a la figura número 1.

Els límits que s'han usat en aquesta recerca són: que els efectes psicològics dels professionals sanitaris siguin degut a la pandèmia pel Covid i no per altres motius externs a elles; un altre factor límit ha estat que ha de ser treballador/a en actiu, jubilats que han ajudat en temps de pandèmia no ens serveixen, ja que no duen la sobrecàrrega de tota la pandèmia i anterior a ella; un altre límit establert és que l'article havia de ser escrit en anglès, castellà o català.

Seguidament, un cop es llegiren els articles, al seu costat van aparèixer referències similars a l'article que s'havia llegit anteriorment. Aquests articles es llegiren també per si es podien incloure com a material dins l'estudi del treball. Amb aquest mètode manual tan senzill, anomenat mostreig en cadena o mostreig de referència vam poder trobar 5 articles que ens varen servir per realitzar el treball.

Es van incloure tots els estudis primaris que feien referència als fets relatats per les infermeres o altres professionals sanitaris durant la pandèmia per Covid, incloent tant experiències viscudes a l'inici de la pandèmia com les viscudes durant la primera onada de Covid. Es va incloure tot article que revisat rigorosament aportés informació que fos de valor per poder realitzar satisfactòriament després la discussió de la tasca.

Es van excloure totes les publicacions que parlessin dels efectes psicològics provocats en els treballadors de l'àmbit sanitari que no fossin com a conseqüència de la pandèmia pel sars-cov-2. També es van excloure tots els articles que no tenien res a veure amb els efectes psicològics i els treballadors de la salut, com poguessin ser els trastorns psicològics a la població en general durant la pandèmia per Covid-19. Finalment, es van excloure tots els articles com conferències, informes no publicats o qualsevol mena de tesi no revisada.

SÍNTESI DELS RESULTATS:

Es va realitzar una síntesi del contingut de tots els articles elegits, fent una lectura en profunditat de tots i cada un dels articles escollits, trobant els punts que responien a l'objectiu proposat a l'inici d'aquesta recerca. També es van organitzar els articles en funció del tema que parlaven, creant grups temàtics associatius.

RESULTATS DE RECERCA BIBLIOGRÀFICA:

Es van analitzar 23 articles / publicacions que parlaven sobre l'objectiu que versava aquest treball. Les troballes més importants que es van poder extreure d'aquests articles van ser classificats en 3 grans grups:

- Els trastorns psicològics més recurrents en els professionals sanitaris en la pandèmia produïda pel Covid.
- La diferència d'incidència d'aquests trastorns anteriorment citats en els distints treballadors sanitaris, com puguin ser infermeres, matrones o anestesistes.
- L'impacte de la pandèmia provocada pel Covid en distints països com puguin ser: Xina (Wuhan) epicentre de la pandèmia, Itàlia (uns dels països més afectats per aquest virus i altres països menys afectats.

- Trastorn psicològics més recurrents en els professionals sanitaris:

Atendre en l'actualitat a un pacient amb Covid és una mica delicat, la qual cosa suposa la vestimenta total amb epis, mascareta quirúrgica i FFP2, guants dobles i mampara per protegir la cara. Els resultats mostren per una banda, els efectes / trastorns psicològics que la pandèmia ha produït en els professional de la salut, la qual cosa comporta una disminució o una qualitat en les tasques a realitzar durant un torn.

La quantitat de feina que realitza un treballador a l'àmbit sanitari no és un indicador d'estudi a tenir en compte quan vulguem mirar la incidència de trastorns que ha provocat la pandèmia produïda per la Covid-19. Però també s'ha de dir que els trastorns psicològics van lligats amb la quantitat de feina que es realitza, ja que encara que la feina no sigui l'objecte d'estudi, s'ha de dir que un professional que s'hagi vist afectat per la situació de pandèmia desenvolupant qualche trastorn psicològic, com pugui ser ansietat, depressió o Burnout, li provocarà secundàriament un disminució en el rendiment de la feina que duia a terme anteriorment. La por a contagiar-se i les noves mesures d'aïllament i intervenció en el malalts provoquen que els professionals hagin de sortir de la seva zona de confort, ja que hi ha tècniques noves que s'han de posar en ús i, nova vestimenta per entrar en els pacients que pateixen la patologia de la Covid.

Un dels aspectes que fa que els professionals de la salut desenvolupin trastorns psicològics no és la por d'agafar un mateix la malaltia de la Covid, sinó la temor de

contagiar als familiars seus, ja que al no saber com pot evolucionar dita malaltia en un cos, no es sap si la persona aconseguirà passar la malaltia, degut a aquest motiu els professionals sanitaris durant la pandèmia on hi va haver la major quantitat de pacients amb la patologia activa, es van separar de la seva família i van viure sols, aïllats completament dels familiars i parelles fins que no baixés la incidència de la malaltia. Això ha comportat alts nivells d'ansietat, depressió i recurrents teràpies amb els psicòlegs dels centres per poder fer front a aquest impacte emocional i mental que van patir els treballadors dels diferents centres sanitaris arreu del món durant el confinament ocorregut per la elevada incidència acumulada que hi havia en el món [1][7][12].

L'altra aspecte que fa que augmentin els nivells d'ansietat en el personal sanitari és un canvi en la vestimenta alhora d'entrar a visitar a un pacient amb la patologia en qüestió. Aquest factor fa que els professionals hagin d'anar molt en compte en la posada i retirada dels epis, dobles guants, peücs, barret de plàstic, mascareta FFP2 i quirúrgica [5]. Tota aquesta indumentària s'ha de posar pas a pas seguint les pautes de manera ordenada i rigorosa, ja que si no es posen bé la indumentària podrien donar lloc a veure-se'n contagiats per la Covid-19. Un cop s'acaben de dur a terme les intervencions que s'han de fer al pacient a la hora de llevar-se la indumentària hi ha un procediment a seguir el qual no s'hi entrarà a explicar ja que no és matèria d'estudi dins aquest tema. El que si s'ha de dir és que tots aquests canvis, i pandèmia inclosa, que provoquen sortir de la zona de confort dels professionals de la salut fa que augmentin els trastorns psicològics.

Si fem un repàs als trastorns mentals que més s'han vist en els professionals sanitaris, veurem els següents: l'ansietat és el trastorn psicològic més freqüent, en els estudis que es valoren en aquesta recerca podem veure que la incidència d'ansietat va d'un 36.3 a un 44.5 per cent, això ens dóna un gran percentatge de personal que es dedica a la salut, el qual ha evidenciat alta càrrega d'ansietat degut a la pandèmia pel Covid i la no afrontació de manera efectiva de la situació que es va viure i es segueix vivint a menor escala; per altra banda trobem la depressió, associada a la situació de pandèmia viscuda durant aquest darrer any i mig, dita situació ha donat lloc a que es vegi augmentada el nombre de professionals sanitaris amb depressió, el percentatge aproximat s'estima que es troba entre el 24.3 i 47.1 %, el rang és tan ampli degut a que incorpora resultats de països en els quals la incidència acumulada va ser baixa, per tant, el percentatge de depressió en el personal va ser baix, en canvi, on hi va haver l'epicentre de la pandèmia, Wuhan (Xina), hi va haver una incidència acumulada i una taxa de mortalitat elevada, la qual cosa va provocar

una gran quantitat de personal sanitari amb grans nivells de depressió; seguidament, hi va haver Burnout degut a la sobrecàrrega de treball i la falta de recursos per atendre a tots els pacients que patien de Covid, la qual cosa va derivar en personal sanitari que no volia seguir treballant perquè la situació els sobrepassava, aquest problema va derivar amb la intervenció de psicòlegs en aquests treballadors, per evitar possibles baixes laborals en aquells moments tan crítics, degut a tots aquests factors al voltant d'un 75.9 per cent ha evidenciat una disminució en el rendiment laboral per por a la transmissió del Covid i/o per la gran quantitat de treball i el percentatge global de Burnout al personal sanitari (sobretot infermeres) és d'aproximadament entre un 55 i un 60 per cent actualment, i la cosa no queda aquí, ja que degut a la falta de professionals degut a la pandèmia, no hi ha personal que els pugui substituir actualment, així que es preveu que aquesta dada vagi en augment en els mesos següents [10][11][13].

Finalment, estaria bé parlar sobre les taxes de sanitaris que han patit estrès, ja que aquest trastorn és el primer que es sol donar abans de derivar en els trastorns que hem parlat anteriorment. Es calcula que aproximadament un 45 per cent de les infermeres va patir estrès en la pandèmia. En els estudis es refereix que possiblement l'índex de estrès en elles és major encara que no s'ha pogut corroborar en l'actualitat.

Finalment en aquest apartat s'ha de dir que en distints estudis es va elaborar distintes enquestes Online sobre si les infermeres es van sentir valuoses en la pandèmia i sobre si estaven orgulloses de ser infermeres. Els resultats van ser de un 59.4 per cent d'infermeres es sentien valuoses mentre cuidaven els pacients durant la pandèmia i un 76 per cent, es sentien orgulloses de ser infermeres. Aquests percentatges contrasten bastant amb els de depressió, ansietat i Burnout, la qual cosa indica que a pesar de poder patir certs trastorns temporals, les infermeres estimen molt la seva professió [8][9].

- La diferència d'incidència dels trastorns anteriorment citats en els distints treballadors sanitaris:

Primerament hem de comentar que en general tots els professionals sanitaris s'han vist afectat per l'arribada del Covid al Món. L'afectació no ha estat igual en totes les professions, ja que hi ha hagut professions que s'han vist més afectades com puguin ser les infermeres i metges de la UCI. En canvi els anestesistes no han vist tan alterada la

feina que realitzaven, degut a que per exemple, el nombre d'operacions va disminuir durant la pandèmia, per tant, el nombre d'accions dels anestesistes va disminuir. Amb aquesta conclusió no es vol dir que els anestesistes no treballessin durant la pandèmia, sinó que la seva feina va canviar i es va centrar en un altra aspecte, com va poder ser fer feina a la UCI ja que els anestesistes són els metges més especialitzats en la intubació i la ventilació mecànica. A més, també es troben especialitzats en tècniques i suport del pacient crític a UCI, per tant, els fa un personal sanitari important per poder ajudar en l'època de pandèmia. A pesar de canviar la seva feina, la incidència que es va mostrar en els articles en els quals es parla sobre els trastorns que ha causat la pandèmia són menors a la de les infermeres. En concret el percentatge orientatiu d'anestesistes i infermeres (els estudis van incloure treballadors d'entre 25 i 35 anys) que van patir ansietat i depressió al mateix temps va ser d'envoltant de 20'4 per cent, amb un percentatge individual per professió de: 13'7 per cent per les infermeres i 6'7 per cent per els anestesistes [18][1]. Això ens demostra que la càrrega de treball de les infermeres és major que la dels anestesistes, per aquest motiu es produeix al voltant del doble d'infermeres que pateixen d'ansietat i depressió en comparació amb els anestesistes.

Per altra banda compararem també les infermeres amb els metges per veure quines de les dues professions va presentar més incidència de trastorns durant la pandèmia viscuda, o si més o menys la quantitat de trastorns va ser similar entre ells. Cal dir que només es valorarà en aquesta comparativa les infermeres i els metges en general, sense entrar en especialitats [17]. Aquesta comparativa ens aportarà la informació necessària per poder saber quina de les dues professions tenia un quantitat major de treball durant la pandèmia pel Covid. Segons els articles que s'han pogut revisar la quantitat de treball físic d'ambdós professionals va ser majúscul, però no es van trobar diferències en la quantitat de treball de les infermeres i els metges / metgesses. Davant aquesta revelació dita anteriorment es va conduir l'estudi a veure la incidència d'esgotament entre les infermeres i metges que estaven a primera línia i les infermeres i metges que es trobaven en sales habituals de feina com puguin ser consultes d'atenció primària, equips de diàlisi... els percentatges foren: 13 per cent pels treballadors que ho feren a primera línia en front a un 39 per cent dels que ho feren en les sales habituals abans del Covid [2][3][20].

Finalment, compararem la influència de la covid a les matrones / comares i les infermeres. A pesar de ser la mateixa base de professional, ja que les matrones són infermeres que s'han especialitzat i han obtingut el títol de matrona, l'àmbit de treball es centre a l'àrea

de l'embaràs durant tot el seu procés fins al puerperi [14]. Si ens recolzem a les dades, una sèrie d'estudis que es van fer a Turquia sobre les infermeres i comares que treballaven allà, es varen captar un total aproximat de 758 infermeres i comares, de les quals hi havia un total d'un 56'9 per cent i 43'1 per cent respectivament. Les dades sobre la ansietat, recolzament psicològic i dificultats per fer front a la situació va ser pràcticament igual. Els resultats van ser de manera conjunta i van donar lloc als següents resultats: entre un 52 i un 44 per cent de les infermeres i matrones van patir d'ansietat, envoltant d'un 42 necessitava l'atenció del psicòleg degut a la pandèmia i envoltant d'un 62 per cent de les treballadores que es van sotmetre a estudi van evidenciar dificultats per fer front a la nova situació que va suposar la pandèmia provocada pel Covid [4].

▪ L'impacte de la pandèmia provocada pel Covid en distints països:

Per parlar sobre el covid i com ha afectat a la societat, ens hem d'aturar a analitzar els fets ocorreguts als països i així podrem saber el grau d'afectació i la quantitat de feina que han tingut els treballadors sanitaris. A nivell mundial hi ha hagut un total de 167.411.409 casos positius per covid, dels quals hi va haver 3.475.817 morts i el total de recuperats no ho sabem en certesa, ja que hi ha part de la població que encara està lluitant contra el virus. Al veure aquestes dades tan elevades, traurem països a estudi per poder analitzar la incidència que hi ha hagut. En aquesta revisió bibliogràfica veurem els següents països: Xina, Espanya, Bèlgica i Itàlia.

En el cas de Xina, va ser el primer país en patir la propagació i aparició del coronavirus, concretament a Wuhan, el qual va ser l'epicentre de la pandèmia. En dit país hi ha hagut un total de 91.006 casos confirmats d'infeccions per covid, d'aquests 4.636 van morir i 86.051 van superar el virus. A dia d'avui a la Xina no hi ha cap cas actiu de coronavirus i les restriccions ja no es troben en vigor. L'estat va declarar la seva eradicació [6].

En el cas d'Espanya, va ser un dels països que més es va veure afectat pel covid si es mira el rati pacient amb covid / població total. Els casos totals en l'actualitat és de 3.652.879 casos confirmats per covid, dels quals hi ha hagut 79.801 morts i els recuperats no es pot donar un valor exacte, donat que hi ha pacient que actualment estan passant la malaltia. Actualment el país es troba en desescalada la qual cosa ens fa ser optimistes al professionals sanitaris.

Seguidament, parlarem del cas de Bèlgica, dit país no ha patit tanta incidència de la patologia vírica. El total de casos que té en aquests moments és de 1.049.822 casos confirmats per covid, dels quals 24.853 persones han mort pel covid i el nombre de recuperats de la malaltia és incert ja que hi ha part de la població que encara es troba lluitant contra la covid.

Finalment el cas d'Itàlia, el qual ha patit una gran incidència per coronavirus. Els resultats en la actualitat són de 4.197.892 persones infectades per covid, dels quals hi ha hagut 125.501 morts i 3.804.246 persones han passat satisfactòriament la covid. En dit país el covid es troba actiu ja que encara hi ha casos.

Per concloure aquest apartat, he de dir que com a reflexió és que el país on més incidència hi ha hagut i on ha sorgit la patologia actualment el virus es troba eradicat, per tant, hem de tenir esperances de sortir d'aquesta pandèmia en breus i tornar a la normalitat.

DISCUSSIÓ:

Els resultats que s'han extret d'aquesta revisió bibliogràfica mostren que la Covid ha afectat de manera evident als professionals sanitaris d'arreu del món, provocant certs trastorns mentals que s'han agreujat durant el període de pandèmia. Cada treballador de l'àmbit sanitari ha viscut la covid d'una manera individual i no comparable amb els altres. S'ha de dir que els professionals han tingut un sèrie de recursos per evitar que apareguin els trastorns o que no s'agreugin, com poden ser visites als psicòlegs dels hospitals, teràpies de Mindfulness, recolzament entre els professionals d'un mateix gremi, etc. Davant aquesta situació només queda que vagin canviant les mesures i normes per afavorir el treball de la manera més còmode possible, evitant possibles futurs trastorns encara que la càrrega sigui majúscula.

La pandèmia viscuda durant aquest temps ha sigut una situació estressant i `ha provocat por, molta ansietat i Burnout. Des de el punt de vista fisiològic els professionals sanitaris han viscut un deterior físic evident (canes o pèrdua dels cabells, envelliment generalitzat), en el mental, ha augmentat de manera clara la incidència de patir una malaltia psicològica, ja sigui lleu o no, reversible o irreversible. Tot això ha estat davant l'augment exponencial de casos per Coronavirus al món i, per conseqüència la saturació d'hospitalitzacions de pacients.

Durant la recerca bibliogràfica he pogut troba un total de 28 articles útils per poder realitzar el treball de recerca. Tots aquest anaven dirigits envers la meva pregunta PICO la qual versava sobre els efectes psicològics que ha causat el covid en els professionals sanitaris. Els objectius de la revisió es van basar en trobar evidències de la incidència de trastorns mentals causats pel covid en els sanitaris.

Durant la recerca he pogut corroborar el meu pensament sobre la idea PICO, ja que tots els articles coincidien en que la pandèmia havia provocat l'augment dels trastorns mentals en dits treballadors. Al llarg de la lectura crítica dels articles publicats a la plataforma Pubmed i Psycinfo he pogut visualitzar que els articles es basaven en certs sectors de professionals d'un lloc del món, és a dir, parlaven a vegades de l'augment de l'ansietat a Wuhan o Bèlgica, però no es podia fer una estadística a nivell mundial, ja que els percentatges variaven en funció del percentatge de Covid que es patia al país en estudi. La qual cosa ens va provocar percentatge amb rangs molt amplis de fins i tot un 15 per cent de diferència entre estudis, per la qual cosa el que vaig fer, va ser posar el rang més

baix i més alt i així inclouria tots els percentatge de nivell d'ansietat dels països del món, i amb el mateix sistema vaig fer els altres trastorns que vaig posar en estudi a aquesta recerca.

En quant a les contraindicacions, no en vaig torbar-ne cap, el màxim problema que vaig trobar va ser un article el qual vaig descartar en el qual es concloïa que els resultats no tenien un resultat degut a la falta en el nombre de participants a l'estudi, ja que l'estudi tenia menys de 50 enquestats. Llevat d'aquest problema / contradicció no vaig tenir cap mena de problema al hora d'ajuntar informació vàlida pel treball de recerca bibliogràfica. El que més em va cridar l'atenció és que la majoria d'informació adquirida pels participants que s'inclouïen als estudis eren mitjançant emplenament d'enquestes online, així que no sé fins quin punt els resultats dels estudis van ser totalment fiables al 100 per cent, degut a que si s'hi inclou una persona que acaba de començar a treballar fa uns mesos pot emmascarar els resultats de l'estudi, ja que els nivells d'ansietat, depressió i Burnout siguin mínims. Un altra inconvenient important que he tingut ha estat que al ser un tema bastant recent (dos anys des de el primer contagi per covid a Wuhan, Xina) no hi havia molts estudis que em poguessin servir, per tant, la filtració que vaig haver de fer per trobar els estudis que realment m'anessin bé va ser important. Els estudis sobre els efectes psicològics causats als professionals sanitaris en la pandèmia van ser mínim degut a que la pandèmia ha ocorregut recentment, per tant, és difícil trobar estudis sobre aquests temes. Una altra limitació important en la recerca bibliogràfica és que molts dels estudis es van fer a finals de 2020 o principis del 2021, per tant, el nivell d'ansietat o d'un altre trastorn era menor que el que actualment tenen els treballadors de la salut, ja que amb el pas del temps i amb el seguiment de la pandèmia fa que es causi un augment del nivell de trastorns existents i un augment en la incidència de nous treballadors afectats en comparació del nombre d'afectats que surten als articles.

Amb la recopilació de tots aquests articles elegits, hem pogut aconseguir la informació necessària per poder afirmar el nivell de depressió, d'ansietat, Burnout. Gràcies a tots aquests articles hem pogut concloure que els efectes psicològics més freqüents són en primer lloc l'ansietat, en segon lloc el Burnout i en tercer lloc la depressió.

La rellevància d'aquest treball és sensibilitzar el nivell de desgast i trastorns psicològics que han patit els professionals sanitaris degut a atendre a tal quantitat de pacients en tan poc temps.

CONCLUSIONS:

Els professionals sanitaris que han estat a primera línia d'actuació envers la pandèmia produïda pel Covid han evidenciat uns alts nivells d'ansietat, Burnout i depressió. A tot això se li va sumar la por de contagiar als seus familiars més propers i a ells mateixos, fet que va provocar que molts d'ells s'anessin a viure sols, la qual cosa podia comportar també el risc de patir soledat. Encara que les entitats públiques van posar psicòlegs a la seva disposició i teràpies per minimitzar l'aparició de trastorns mentals. Totes aquestes mesures no van ser suficients per evitar l'aparició de dits trastorns.

AGRAÏMENTS:

Al personal amb el qual vaig fer pràctiques a la UCI de l'Hospital Comarcal d'Inca, al Centre de Salut Es Safrà (Alcúdia) per explicar-me les vivències i els sentiments viscuts durant la pandèmia. També voldria agrair a tot l'equip docent de l'assignatura del Treball de Fi de Grau per preparar-me i donar-me les eines per poder realitzar un treball d'aquestes dimensions.

BIBLIOGRAFIA:

1. C. C. Lee M. Psychological distress during the COVID-19 pandemic amongst anaesthesiologists and nurses [Internet]. Ncbi.nlm.nih.gov. 2021 [cited 25 May 2021]. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7375332/pdf/main.pdf>
2. Salopek-Žiha D. DIFFERENCES IN DISTRESS AND COPING WITH THE COVID-19 STRESSOR IN NURSES AND PHYSICIANS [Internet]. Psychiatria-danubina.com. 2021 [cited 25 May 2021]. Available from: http://www.psychiatria-danubina.com/UserDocsImages/pdf/dnb_vol32_no2/dnb_vol32_no2_287.pdf
3. Wu Y. A Comparison of Burnout Frequency Among Oncology Physicians and Nurses Working on the Frontline and Usual Wards During the COVID-19 Epidemic in Wuhan, China [Internet]. Jpsmjourn.com. 2021 [cited 25 May 2021]. Available from: <https://www.jpsmjourn.com/action/showPdf?pii=S0885-3924%2820%2930205-0>
4. Erkal Aksoy Y. Psychological effects of nurses and midwives due to COVID-19 outbreak: The case of Turkey [Internet]. Psychiatricnursing.org. 2021 [cited 25 May 2021]. Available from: <https://www.psychiatricnursing.org/action/showPdf?pii=S0883-9417%2820%2930259-4>
5. Bruyneel A. Impact of COVID-19 on nursing time in intensive care units in Belgium [Internet]. pdf; 2021 [cited 25 May 2021]. Available from: <https://www.sciencedirect.com/journal/intensive-and-critical-care-nursing>
6. Mahmud Khan I. [Internet]. COVID-19 in China: Risk Factors and R0 Revisited. 2021 [cited 25 May 2021]. Available from: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0001706X20316442?via%3Dihub>
7. P. A. Ioannidis J. Global perspective of COVID-19 epidemiology for a full-cycle pandemic [Internet]. Onlinelibrary.wiley.com. 2021 [cited 25 May 2021]. Available from: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/eci.13423>
8. Chen R. A Large-Scale Survey on Trauma, Burnout, and Posttraumatic Growth among Nurses during the COVID-19 Pandemic [Internet]. Onlinelibrary.wiley.com. 2021 [cited 25 May 2021]. Available from: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/inm.12796>
9. Zheng R. Prevalencia y factores asociados de depresión y ansiedad entre las enfermeras durante el brote de COVID-19 en China: Un estudio transversal [Internet]. 2021 [cited 25 May 2021]. Available from: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0020748920302959>
10. Salari N. [Internet]. Human-resources-health.biomedcentral.com. 2021 [cited 25 May 2021]. Available from: <https://human-resources-health.biomedcentral.com/track/pdf/10.1186/s12960-020-00544-1.pdf>

11. MD Z. [Internet]. Síntomas de la calidad del sueño y el estado de ánimo en la enfermera de primera línea reclutada en Wuhan, China durante el brote de COVID-19 Un estudio transversal. 2021 [cited 25 May 2021]. Available from: https://journals.lww.com/md-journal/Fulltext/2020/06260/Sleep_quality_and_mood_symptoms_in_conscripted.30.aspx
12. Pappa S. [Internet]. Prevalencia de depresión, ansiedad e insomnio entre los trabajadores sanitarios durante la pandemia COVID-19: Una revisión sistemática y metanálisis. 2021 [cited 25 May 2021]. Available from: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S088915912030845X>
13. Shen X. [Internet]. Ccforum.biomedcentral.com. 2021 [cited 25 May 2021]. Available from: <https://ccforum.biomedcentral.com/track/pdf/10.1186/s13054-020-02926-2.pdf>
14. J. Labrague L. COVID-19 anxiety among front-line nurses: Predictive role of organisational support, personal resilience and social support [Internet]. Onlinelibrary.wiley.com. 2021 [cited 25 May 2021]. Available from: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/jonm.13121>
15. Wang M. [Internet]. Ncbi.nlm.nih.gov. 2021 [cited 25 May 2021]. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7723891/pdf/fcimb-10-587269.pdf>
16. V. Mehrotra D. Clinical Endpoints for Evaluating Efficacy in COVID-19 Vaccine Trials | Annals of Internal Medicine [Internet]. Acpjournals.org. 2021 [cited 25 May 2021]. Available from: https://www.acpjournals.org/doi/full/10.7326/M20-6169?rfr_dat=cr_pub++0pubmed&url_ver=Z39.88-2003&rfr_id=ori%3Arid%3Acrossref.org
17. Li Z. [Internet]. Vicarious traumatization in the general public, members, and non-members of medical teams aiding in COVID-19 control. 2021 [cited 25 May 2021]. Available from: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0889159120303093?via%3DiHub>
18. Al Maqbali M. [Internet]. Prevalence of stress, depression, anxiety and sleep disturbance among nurses during the COVID-19 pandemic: A systematic review and meta-analysis. 2021 [cited 25 May 2021]. Available from: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0022399920309053?via%3DiHub>
19. Davood A. [Internet]. Demographic predictors of resilience among nurses during the COVID-19 pandemic. 2021 [cited 25 May 2021]. Available from: <https://content.iospress.com/articles/work/wor203376>
20. ZHAN Y. [Internet]. Link.springer.com. 2021 [cited 25 May 2021]. Available from: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s11596-020-2226-9.pdf>
21. Chen Y. [Internet]. Envejecimiento en COVID-19: Vulnerabilidad, inmunidad e intervención. 2021 [cited 25 May 2021]. Available from: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1568163720303408>

- 22.G. Harrison A. [Internet]. Mechanisms of SARS-CoV-2 Transmission and Pathogenesis. 2021 [cited 25 May 2021]. Available from: [https://www.cell.com/trends/immunology/fulltext/S1471-4906\(20\)30233-7?returnURL=https%3A%2F%2Flinkinghub.elsevier.com%2Fretrieve%2Fpii%2FS1471490620302337%3Fshowall%3Dtrue#%20](https://www.cell.com/trends/immunology/fulltext/S1471-4906(20)30233-7?returnURL=https%3A%2F%2Flinkinghub.elsevier.com%2Fretrieve%2Fpii%2FS1471490620302337%3Fshowall%3Dtrue#%20)
- 23.Ahmed B. [Internet]. Cell.com. 2021 [cited 25 May 2021]. Available from: <https://www.cell.com/action/showPdf?pii=S2405-8440%2821%2901185-3>

ANNEXES:

Autor, any i país	Metodologia	Objectiu	Mostra	Mètode de recollida de dades	Resultats
Melvin C.C. Lee, 22 juliol de 2020, Singapore	estudi observacional transversal	Saber el grau de malestar psicològic que tenen les infermeres i anestesistes. A més de compararlos.	370 participants	Qüestionari GHQ-12	El GHQ-12 va identificar problemes psicològics en el 37,4% dels enquestats. Es va identificar almenys ansietat moderada en el 30,7% i depressió en el 30,0% dels participants a l'estudi. Una cinquena part (20,4%) dels participants va mostrar ansietat i depressió, que va ser proporcionalment més alta en infermeres (13,7%) en comparació amb anestesidòlegs (6,7%). Els valors alfa de Cronbach per a GHQ-12 (0,803) i HADS (0,934) va mostrar una consistència interna satisfactòria.
Darija Salopek-Ziha, 3 de Juny de 2020, Croàcia	estudi observacional transversal	Descriure el grau de depressió, ansietat i estrès. A més de classificarlos en rangs.	124 participants	Enquesta de salut breu-36 (SF-36), Escales d'estrès per ansietat depressiva (DASS-21) L'anàlisi de dades es va realitzar mitjançant la	Un 11% dels professionals de la salut pateixen de depressió, un 17% d'ansietat i un 10% d'estrès. El 67% del personal mèdic està preocupat. No es van trobar diferències estadísticament

				estadística IBM SPSS per a Windows	significatives entre infermeres i metges.
Yuan Wu, 10 d'abril 2020, Xina	Estudi observacional, descriptiu	Analitzar mitjançant un qüestionari, si els professionals sanitaris que han estat a primera línia han patit més Burnout que els que es trobaven treballant als seus llocs normals.	220 participants	Enquesta amb 49 preguntes, per analitzar el grau de burnout que es té.	El grup que treballava a primera línia tenia una freqüència d'esgotament inferior i estava menys preocupat per la infecció en comparació amb el grup que estava en llocs de treball freqüents (com diàlisi).
Yasemin Erkal, 07 de Juny 2020, Turquia	Estudi descriptiu	Determinar els nivells d'impacte psicològic a les infermeres i comares.	758 participants.	El Formulari de dades personal, l'Inventari d'Ansietat per Trets d'Estat i l'Escala d'Intolerància a la Incertesa es van utilitzar com a eines de recopilació de dades.	Les infermeres i llevadores van obtenir $52,75 \pm 9,80$ per a l'ansietat de l'Estat, $44,87 \pm 7,92$ per a l'inventari d'ansietat per trets i $35,16 \pm 9,42$ per a l'escala d'intolerància a la incertesa.
Arnaud Bruyneel, 2020, Belgium	Estudi observacional retrospectiu	Avaluar el ratio infermera-pacient i identificar els factors que han influït durant la pandèmia en les infermeres.	95 pacients amb Covid i 1604 sense Covid	Escala de puntuació de les activitats d'infermeria (NAS).	El temps d'estància a l'hospital va ser major en els pacients amb covid. La taxa de mortalitat va ser major en pacients amb covid.
Juan P, 25 octubre 2020,	Estudio descriptiu	Fer un repàs al que ha provocat la	De les dades proporcionades per la OMS i altres	La taxa mundial de mortalitat, milions de	1,58-8,76 milions de morts per covid en 5 anys, 10% de la

		covid a la societat	organitzacions de renom	morts de covid en 5 anys.	població pot estar infectada al 2020.
Ruey Chen, 27 octubre 2020,	Estudi transversal	Mesurar els traumes i esgotament que ha provocat la pandèmia.	Enquesta gran escala	Es va utilitzar el qüestionari de detecció de traumes, l'inventari d'esgotament de Maslach i la forma curta de l'inventari de creixement posttraumàtic	Treballar a UCIs o treballar a unitats on hi ha pacients amb covid, augmenta la probabilitat de patir un d'aquests trastorns. L'esgotament va ser el factor més influent
Rujun Zheng, febrer 2021, xina	Estudi transversal	Determinar l'efecte del covid en la salut mental de les infermeres	3228 infermeres	Qüestionari d'auto informar-se	34,3% d'incidència de depressió, 18,1% ansietat.
Nader Salari, 17 desembre 2020, no país específic	Revisió sistemàtica i meta regressió	Determinar la prevalença de patir, ansietat, depressió i estrès.	29 estudis, amb una mostra de 22380 participants.	Recopilació dels estudis ja realitzats.	21 treballs han reportat prevalença de depressió, 23 d'ansietat i 9 d'estrès.
Zhi-Zhao, 26 de juny 2020, Xina	Estudi transversal	Investigar la prevalença de la son, depressió i ansietat.	100 infermeres	Índex de qualitat de la son de Pittsburgh, escala generalitzada del trastorn d'ansietat de 7 elements i un qüestionari de salut del pacient.	5,71 hores de son de mitja i un 60% mala qualitat de la son. Un 46% patia depressió i un 40% presenta ansietat.
Sofia Pappa, febrer 2021, País no especificat	Revisió sistemàtica i metaanàlisi	Com ha afectat la covid en els professionals sanitaris.	13 estudis	Es va utilitzar els PRISMA, MOOSE i PROSPERO.	Els resultats van ser: 23,2% prevalença d'ansietat i un 22,8% de depressió
Xin Shen, 6 de maig 2020, Xina	Estudi observacional	L'estrès que ha provocat la covid en	Enquesta de 85 infermeres	Enquesta	Disminució de la gana, fatiga,

		els personals de la UCI.			nerviosisme, plors i dificultat per dormir.
Leodoro J. Labrague, 23 de juliol 2020, Muscat	Estudi transversal	Examinar la influència relativa de la resiliència personal, el suport social i el suport organitzatiu en la reducció de l'ansietat Covid-19.	325 infermeres	4 escales estandarditzades.	Les infermeres resistentes i aquelles que van rebre un suport organitzatiu i social més elevat van tenir més probabilitats d'informar d'ansietat menor relacionada amb el COVID-19.
Mei-Yue Wang, 25 de novembre 2020,	Anàlisi bioinformàtic	Donar a conèixer els avanços sobre el covid, inclosa la situació epidèmica.	Mostra global	Dades rebudes per la OMS.	Situació actual de la covid. Explicació de la estructura i propagació del virus.
Devan V. Mehrotra, febrer 2021, Gales	Recopilació assajos serològics	Avaluar l'eficàcia de les vacunes	No especificada	Resultats recollits d'assajos anteriors	Si el vaccí és fiable protegeix fins a un 60%.
Zhenyu Li, 10 de Març 2020,	Estudi observacional	Avaluar el grau d'efectes psicològics en les distintes àrees de les infermeres.	214 empleats públics i 526 infermeres	Qüestionari en aplicacions.	Les puntuacions de les infermeres que estaven a primera línia van patir menys experiències traumàtiques que les que es trobaven al seu lloc normal.
Mohammed Al Maqbali, 17 de desembre 2020, Oman i Qatar	Revisió sistemàtica i metaanàlisi.	Avaluar la taxa de prevalença dels metaanàlisis.	93 estudis	Recopilació d'estudis	Un terç de les infermeres sofrien símptomes psicològics.
Davood Afshari, 2021, Iran	Estudi observacional transversal	Examinar la puntuació de resiliència de les infermers	387 infermeres	Qüestionari amb SPSS, T-Test i ANOVA.	La puntuació va ser de 61,18 i va influir la experiència laboral i el nivell educatiu
Yu-Xin Zhan, 29 d'agost 2020, Xina	Estudi transversal descriptiu	Avaluar el grau de fatiga de les infermeres	Infermeres de 7 hospitals	Qüestionari de demografia social,	Els resultats van ser un nivell moderat de fatiga relacionat amb

				qüestionari relacionat amb la feina, escala de fatiga-14, trastorn de la ansietat generalitzada -7, qüestionari de salut al pacient-9 i escala d'estrès.	la feina de les infermeres.
Yiyin Chen, gener 2021, Xina	Estudi observacional	Com afecta en les persones major la Covid	Recopilació a gran escala	Totes les fonts fiables d'informació	Es conclou que la gent major és més vulnerable i per aquest motiu es prioritza la seva vacunació.
Andrew G. Harrison, 01 desembre 2020,	Estudi analític descriptiu	Mecanismes de transmissió del SARS-cov-2	Estudis experimentals i recopilació de dades.	Experiments i estudis sobre el tema diana	Explicació cronològica de la propagació de la pandèmia per covid. Ens proporciona informació al voltant del covid
Nader Salari, 17 de desembre 2020,	Revisió sistemàtica i meta regressió	Avaluar el grau d'estrès, ansietat i depressió en els professionals sanitaris.	29 estudis, amb una mostra total de 23380 persones.	Enquestes i qüestionaris	La prevalença d'estrès, ansietat, i depressió en els treballadors a primera línia és alta.